

BESLUTSPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2024-04-04

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diariernr: SKR 231215c, Sobona 2023/0075

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 4 april 2024 kl. 9.00-12.00

Dispensansökan från Bohus Räddningstjänstförbund

Arbetstidsnämndens beslut
Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 4 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens
Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning
Ärendet har beretts av Sobona, Kommunal och Allmänskommunal verksamhet.

Beslutet expedierat 2024-04-15

Ordförande
Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i Allmänna bestämmelser (AB) § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till AB, bland annat Bilaga R som avser räddningstjänsten. De nya bestämmelserna i avtalet samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga J och R till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i överenskommelsen om dispens § 3 och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Bohus Räddningstjänstförbund

Bohus Räddningstjänstförbund har inkommit med en ansökan om dispens avseende avvikelser från AB § 13 mom. 5 samt från Bilaga R till AB. Dispens söks för 2 år.

Ansökan omfattar förbundets operativa heltidsorganisation sammanlagt 38 personer och avser 26 brandmän, fem styrkeledare och sju insatsledare.

Bohus Räddningstjänstförbund är ett kommunalförbund (räddningstjänstförbund) som ansvarar för räddningstjänsten i två kommuner (Ale och Kungälv kommuner).

Verksamheten är geografiskt spridd med en kustremsa, många bebodda öar, Göta älv som farled och dricksvattentäkt för hela Göteborg, två europavägar, stora skogsområden samt en sevesoanläggning och flera farliga verksamheter.

Förbundet har en heltidsstation i Kungälv som bemannas av brandmän i fyra skiftlag. Där finns specialistkompetens inom operativ hantering på olycksplats, kemdykning, stegfordon och terrängfordon som bandvagn. Stationen ansvarar också för underhåll av utrusning och fordon och för att rökskydd är redo för larm.

Därutöver har förbundet fyra RiB-stationer (Kode, Marstrand, Nol och Surte).

Sedan förbundet bildades 2013 har brandmännen enbart arbetat dygn och verksamheten är helt anpassad till dygnstjänstgöring. Brandmännen arbetar sju dygn per månad.

Ansökan avser såväl personal på AB som på bilaga R då det är viktigt för en sammanhållen verksamhet att insatsledarna kan arbeta tätt med brandmännen för att vägleda, förbereda och följa upp arbetet vid räddningsinsatser. Den operativa personalen håller också i externa utbildningar av kommunernas personal.

En tredjedel av heltidsbrandmännen är även anställda som deltidbrandmän (RiB) i förbundets deltidorganisation, varav de flesta är befäl på heltid och i RiB. Sex RiB-anställda har huvudanställning i annat räddningstjänstförbund.

Som skäl för sin ansökan om dispens har förbundet bland annat anfört.

Det är viktigt för verksamheten att schemat i tillräcklig omfattning ger möjlighet till att samma personal återkommande ses och kan utveckla samarbetet.

Förbundet bedömer att en omställningstid till de nya arbetstidsreglerna på två år behövs för att inte äventyra verksamheten. Verksamheten är uppbyggd på enbart dygnspass och att inte längre kunna schemalägga dynspass kommer att slå hårt mot flexibiliteten och uthålligheten i dagens schema. Man kommer inte längre att kunna kalla in personal vid behov, eller samla all personal för övning eller vid frånvaro.

Förbundet befärar att det finns risk för att tappa personal samt att ökade svårigheter med att rekrytera deltidbrandmän samt att kombianställningar av deltid- och heltidstjänster kommer att försvåras.

Förbundet har infört ett nytt schema för insatsledarna och för personal på bilaga R (delat dygn och 20 timmar/helg), från den 1 oktober 2023. Förbundet konstaterar att de nya schemana innebär begränsningar i flexibilitet.

Förbundet anger att sommarsemesterperioden juni – augusti är särskilt svår att bemanna.

Förbundet anger att planer finns på ett samgående med Räddningstjänsten Stor-Göteborg inom en tvåårsperiod. Förbundet betonar att det är orimligt för personalen att behöva genomföra två stora schemaförändringar inom denna tid.

Bedömning

Ansökan om dispens avser räddningstjänsten. Kraven för dispens är desamma oavsett om arbetstagarna omfattas av AB eller Bilaga R.

Bohus Räddningstjänstförbund har ansökt om en generell dispens under två år har för att fortsätta med 24 timmars tjänstgöring under veckans alla dagar.

Nämnden påminner om att dispens kan endast sökas för maximalt 12 månader.

Ansökan som avser förbundets heltidsstyrka, är inte avgränsad till någon specifik situation, visst arbete, viss kompetens eller till viss tidsperiod eller andra omständigheter.

Som framgår av den ovan redovisade avtalstexten kan räddningstjänsten i vissa fall behöva dispens. Uttrycket "i vissa fall" tycks tyda på att det ska handla om en speciell situation eller ett visst förhållande samt att dispens ska hanteras restriktivt. Det synes därför tveksamt om det ska vara möjligt att bevilja dispens för en räddningstjänst att generellt tillämpa så kallade dygnspass på hela dess verksamhet. Nämnden behöver emellertid inte ta ställning till den frågan i detta ärende.

På ett övergripande plan handlar det om att man vill behålla den nuvarande förläggningen av arbetstiden för att kunna hantera bemanningen.

Förbundet har framfört en rad skäl för sin dispensansökan samt beskrivit vilka åtgärder som har vidtagits för att kunna förlägga enligt AB/Bilaga R. Förbundet har särskilt pekat på svårigheter att planera den lagstadgade sommarsemesterledigheten med bibehållen kompetensnivå.

Beslut

Arbetstidsnämnden har, genom ett delbeslut den 29 februari 2024, beviljat Bohus Räddningstjänstförbund ansökan om dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar under den lagstadgade semesterperioden (juni-augusti 2024).

Utöver det beslut som tidigare meddelats gällande semesterperioden ovan beviljar Arbetstidsnämnden, för berörda yrkesgrupper enligt ansökan, dispens under tiden 1 februari 2024 – 31 januari 2025 för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar för dygnstjänstgöring för tre arbetspass per beräkningsperiod på fyra veckor i de fall det bedöms nödvändigt för att upprätthålla verksamhetens behov, för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar för dygnstjänstgöring vid röda dagar som inte är söndagar samt för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar för utbildningar och övningar som inte ryms inom ordinarie arbetstidsförläggning eller inom ordinarie verksamhet.

Beslutet avser begränsad tid och förutsätter att arbete med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.